

УДК 334.012.63/.64:355(477)

Кобеля-Звір М. Я.

marianakobelia@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5627-9408

*к.е.н., доц., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ГРАНТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті здійснено аналіз перспектив для організації громадянського суспільства України задля реалізації заходів із розвитку їх інституційної спроможності. Проаналізовано гранти з організаційного розвитку від організації ISAR Єднання у межах «Ініціативи секторальної підтримки громадянського суспільства», Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», які фінансуються Агентством США з міжнародного розвитку та Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги. Встановлено особливості та переваги можливостей для ОГС у межах трьох діючих грантових конкурсів. Наголошено: українські організації неприбуткового сектору, а також ініціативні групи мають право боротися за значне фінансування на заходи з організаційного розвитку загалом та зміцнення інституційної спроможності зокрема. Зроблено акцент на тому, що організації громадянського суспільства претендують на отримання різних грантів: від ISAR «Єднання» – 1000-25 000 дол.; від Програми «Долучайся!» – до 200 000 дол.; від Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги – від 2 500 до 30 000 доларів. Окреслено: гранти спрямовуються на заходи з підвищення інституційної спроможності організації, а саме: на заробітну плату персоналу, орендні платежі за приміщення, яке використовується для діяльності, закупівлю офісної техніки та меблів; а також на послуги з організаційного розвитку (консультація, коучинг, менторинг, наставництво, організаційний аудит, зовнішня оцінка потенціалу/рівня розвитку ОГС, тренінг, фасилітація тощо). Підсумовано: фінансування процесів організаційного розвитку та інституційної спроможності ОГС дозволяє забезпечити стабільність, ефективність та довгостроковий вплив їх діяльності на суспільство, зокрема залучення грантів міжнародних та національних донорів допомагає ОГС ставати більш стійкими до внутрішніх і зовнішніх викликів, таких як зміни в політичному середовищі, економічні труднощі, зміни в потребах громади тощо.

Ключові слова: гранти, інституційна спроможність, організації громадянського суспільства, фінансування ОГС, грантові програми, USAID.

Kobelya-Zvir Mariana

marianakobelia@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5627-9408

*Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Logistics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

GRANTS FOR THE DEVELOPMENT OF INSTITUTIONAL CAPACITY OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS

Abstract. The article analyzes grants and grant opportunities for Ukrainian civil society organizations to implement measures to develop their institutional capacity. The grants for organizational development from ISAR Ednannia within the framework of the Sectoral Support Initiative for Civil Society, the USAID/ENGAGE activity, funded by the United States Agency for International Development, and the Women's Peace and Humanitarian Fund are analyzed. The features and benefits of grant opportunities for CSOs under the three existing grant competitions are identified. It is emphasized that Ukrainian non-profit organizations, as well as initiative groups, can apply for significant grant funding for organizational development and institutional capacity building

activities, in particular. The emphasis is placed on the fact that civil society organizations can receive various grants: from ISAR Ednannia – USD 1000 – 25,000; from USAID/ENGAGE! – up to \$200,000; from the Women's Peace and Humanitarian Aid Fund from \$2,500 to \$30,000. Specified: grants can be used for measures to increase the institutional capacity of organizations, namely: staff salaries, rent payments for premises used for activities, purchase of office equipment and furniture; as well as for organizational development services (consulting, coaching, mentoring, mentoring, organizational audit, external assessment of CSOs' potential/level of development, training, facilitation, etc.) Emphasized: Ukrainian non-profit organizations and initiative groups can apply for significant grant funding for organizational development and institutional capacity building activities in particular. Summarized: funding for organizational development and institutional capacity of CSOs helps to ensure stability, efficiency and long-term impact of their activities on society, in particular; attracting grants from international and national donors helps CSOs to become more resilient to internal and external challenges, such as changes in the political environment, economic difficulties, changes in community needs, etc.

Key words: grants, institutional capacity, civil society organizations, CSO funding, grant programs, USAID.

JEL Classification: F33, F39, F41, G30, M29, O16, O19

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-41-04>

Постановка проблеми. Розвиток інституційної спроможності організацій громадянського суспільства (ОГС) в Україні має ключове значення для забезпечення їх стійкості, ефективності та здатності досягати поставлених цілей, адже вони часто працюють в умовах обмежених ресурсів і високих очікувань. Нижче наведені основні причини, чому розвиток інституційної спроможності є важливим.

1. Стійкість і довгострокове функціонування. Інституційно сильна організація здатна краще адаптуватися до змін і викликів зовнішнього середовища, що забезпечує її довготривалу стабільність і функціонування, а правильне управління та стратегічне планування допомагають пережити економічні, політичні та соціальні кризи.

2. Підвищення ефективності діяльності. Розвиток інституційної спроможності дозволяє більш оптимально використовувати наявні ресурси, зокрема фінанси, людські та матеріальні, а впровадження ефективних внутрішніх процесів і процедур сприяє зниженню витрат і збільшенню продуктивності.

3. Зміцнення довіри та репутації. Організації, які демонструють високу інституційну спроможність, зазвичай користуються більшою довірою серед донорів, партнерів і громадськості завдяки своїй прозорості та підзвітності. Зміцнення репутації організації як надійного і компетентного партнера сприяє розширенню перспектив для співпраці.

4. Залучення фінансування і ресурсів. Донори надають перевагу організаціям, які мають високий рівень інституційної спроможності, оскільки це знижує ризики неефективного використання коштів. Розвинена інституційна спроможність дозволяє краще залучати різноманітні ресурси, необхідні для реалізації проектів і програм.

5. Покращення взаємодії та співпраці. Організації з високим рівнем інституційної спроможності здатні встановлювати і підтримувати міцні партнерські зв'язки з іншими організаціями, державними структурами і міжнародними інституціями. Сильні організації часто стають центрами мережевих ініціатив, що дозволяє об'єднувати зусилля для досягнення спільних цілей.

6. Здатність до інновацій і розвитку. Розвинені інституційні спроможності дозволяють організаціям гнучко реагувати на зміни та залучати нові ідеї та підходи. Перспектива постійного прогресу і впровадження інноваційних рішень сприяє підвищенню результативності роботи.

7. Вплив на політику і прийняття рішень. Сильні ОГС можуть сильніше впливати на процеси прийняття рішень і формування політики на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Здатність до ефектної адвокації дозволяє просувати і захищати інтереси громад, із якими працює організація.

Розвиток інституційної спроможності є критично важливим для забезпечення

ефективності, стійкості і здатності ОГС досягати своїх цілей. Проте представникам неприбуткового сектору часто бракує фінансових ресурсів на заходи з організаційного розвитку та зміцнення такої спроможності. З огляду на це ряд міжнародних партнерів, які активно підтримують процеси розвитку громадянського суспільства в Україні, актуалізують ряд грантових можливостей для ОГС задля посилення їх інституційної спроможності [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці активно досліджують різні аспекти розвитку громадянського суспільства в Україні, а разом з цим і тему необхідності організаційного зміцнення суб'єктів, що належать до організацій громадянського суспільства, як-от: Дмитренко О.А., Плещан Х.В., Токар М.Ю., Косяченко К.Е. та ін. [7; 10-12].

Оскільки для забезпечення довгострокової стабільності та ефективності представників неприбуткового сектору важливим є залучення грошових ресурсів для їх діяльності, то до питань фінансування організацій громадянського суспільства зверталися ряд авторів: Ю.В. Звір, О.Д. Вовчак, О.А. Дмитренко, І.Я. Ткачук, О.А. Дем'янишина, Н.О. Станіславчук та ін. [5; 6; 8; 9].

Попри значну увагу науковців до теми розвитку організацій громадянського суспільства України, практично недослідженими залишилися грантові можливості для їх зміцнення та інституційного розвитку.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз грантових перспектив для організацій громадянського суспільства України задля реалізації заходів із розвитку інституційної спроможності. Для досягнення цієї мети ми виокремили ряд завдань:

– Проаналізувати гранти з організаційного розвитку від організації ІСАР Єднання, встановити особливості та переваги грантових можливостей для ОГС у межах діючого конкурсу.

– Проаналізувати гранти інституційної підтримки Програми «Долучайся!», встановити особливості та переваги грантових можливостей для ОГС у межах діючого конкурсу.

– Проаналізувати гранти інституційного розвитку від Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги, встановити особливості та переваги грантових можливостей для ОГС у межах діючого конкурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні існує багато джерел фінансування, які надають гранти організаціям громадянського суспільства. Ці гранти спрямовані на посилення різних напрямків, таких як демократичні реформи, розвиток громадянського суспільства, захист прав людини, екологічні проекти, медіапроекти та інші. Чільне місце серед пріоритетних напрямів підтримки посідає організаційний розвиток та зміцнення інституційної спроможності. Розглянемо ряд актуальних грантових можливостей.

Гранти з організаційного розвитку від організації ІСАР Єднання

Організація ІСАР Єднання у межах «Ініціативи секторальної підтримки громадянського суспільства» (далі – Ініціатива) завдяки фінансуванню Агентства США з міжнародного розвитку у 2023 році актуалізувала грантовий конкурс із організаційного розвитку. Загальною метою Ініціативи є покращення умов діяльності для громадянського суспільства та зміцнення інституційної спроможності ОГС для підвищення самозарадності громадянського сектору в Україні. Через постійно діючий грантовий конкурс Ініціатива має на меті посилити цю спроможність ОГС у затребуваних ними сферах, особливо тих, що стосуються сталості й самозарадності. Зміцнення інституційної спроможності ОГС відбувається у таких чотирьох сферах: технічній, функціональній, адаптивній та спроможності впливати. Основними завданнями цього конкурсу грантів із організаційного розвитку є: розвиток професійної кваліфікації ОГС; покращення програмної ефективності ОГС; підвищення впливу ОГС; посилення життєздатності й самозарадності ОГС; поширення культури організаційного розвитку ОГС. Типи послуг із організаційного розвитку, які можуть бути профінансовані грантодавцем: консультація, коучинг, наставництво (менторство), організаційний аудит, зовнішня оцінка потенціалу/рівня розвитку ОГС, тренінг, фасилітація. У межах цього конкурсу передбачено також підтримання заходів, які не відносяться до організаційного розвитку, але здатні зробити внесок у посилення спроможності організації [2].

Експерти вважають особливістю такого грантового конкурсу те, що ОГС можуть претендувати на різні гранти, а саме:

1. **Простий грант** спрямований на покриття витрат ОГС, пов'язаних із отриманням однієї/

максимум двох послуг із організаційного розвитку або на заходи, які не відносяться безпосередньо до організаційного розвитку, але здатні підсилити спроможності організації. Максимальна сума простого гранту – еквівалент \$10 000 доларів.

2. Грант для зовнішньої оцінки передбачає покриття витрат, пов'язаних із здійсненням фасилітованої оцінки рівня організаційного розвитку ОГС та складанням плану організаційного розвитку ОГС із вказанням пріоритетних сфер розвитку. Максимальна сума гранту для зовнішньої оцінки – еквівалент \$1 000 доларів.

3. Комплексний грант дозволяє більш досвідченій організації отримати комплекс послуг із організаційного розвитку або послуг, що здатні зробити внесок у посилення спроможності організації. Комплексний грант має право отримати організація, яка має засвідчений досвід роботи понад 4 роки і яка здійснила зовнішню фасилітовану оцінку свого рівня організаційного розвитку. Максимальна сума комплексного гранту – еквівалент \$25 000 доларів.

4. Грант для групи організацій дозволяє декільком організаціям або ініціативним групам (не менше 3-х) об'єднати свої ресурси та отримати потрібну послугу з організаційного розвитку спільно. Максимальна сума гранту для групи організацій – еквівалент \$15 000 доларів.

5. Грант для здійснення навчального візиту дозволяє ОГС вивчити та застосувати досвід інших організацій, які досягли успіху в розвитку інституційної спроможності. Максимальна сума гранту для групи організацій – еквівалент \$15 000 доларів.

6. Грант на участь у навчальних заходах дозволяє організації посилити свій потенціал завдяки участі у спеціалізованих заходах, присвячених темам організаційного розвитку. Максимальна сума гранту на участь у навчальних заходах – еквівалент \$10 000 доларів.

7. Грант для провайдерів. Це грант для підвищення спроможності інфраструктурних ОГС надавати послуги з організаційного розвитку. Максимальна сума гранту для провайдерів – еквівалент \$25 000 доларів [2].

Варто зазначити, що кошти на грантовий конкурс із організаційного розвитку можуть бути використані грантоотримувачами для оплати необхідних послуг із організаційного розвитку та супутніх витрат, які строго пов'язані із процесом надання цих послуг.

Перевага такого грантового конкурсу з організаційного розвитку – в тому, що: 1) він є постійно діючим, а тому охочі отримати фінансування можуть надсилати пакет документів на участь у ньому без встановлених дедлайнів; 2) претендувати на грантове фінансування можуть неприбуткові громадські організації або благодійні фонди, а також ініціативні групи громадян [2; 14].

Гранти інституційної підтримки Програми «Долучайся!»

У межах програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку та реалізується організацією «Раст» в Україні, у 2023 році актуалізувався грантовий конкурс для ОГС.

Його метою є підвищення обізнаності та залучення громадян до демократичної участі та здійснення громадського моніторингу влади на всіх рівнях. Він спрямований на розширення можливостей ОГС задовольняти нагальні та виникаючі потреби громадян у їхньому прагненні до демократичної участі. Крім того, конкурс підтримує ОГС у нових сферах діяльності, що виникли внаслідок російської агресії і які є життєво важливими для подальшого демократичного розвитку України [4].

Подати заявку можуть офіційно зареєстровані ОГС, незареєстровані групи та неформальні громадські ініціативи з усіх регіонів України, а також українські ОГС, створені за кордоном.

Особливість конкурсу – в тому, що основна увага інституційної підтримки буде зосереджена насамперед на регіональних ОГС, які мають сильний вплив та присутність у відповідних регіонах і чий доступ до громадян та взаємодія з ними є життєво важливими для забезпечення довгострокової сталості демократичної участі [4].

Перевага цього конкурсу – в тому, що підтримка буде спрямована на такі тематичні пріоритети, як: покращення національного демократичного врядування, верховенства права, виборчих процесів; просування підзвітності та прозорості влади; сприяння соціальній інтеграції та згуртованості; захист, збереження та популяризація культурної спадщини; посилення присутності України у світі; забезпечення безпосередньої участі громадян у повоєнній відбудові.

Варто наголосити, що максимальна сума гранту Програми «Долучайся!» на інсти-

туційну підтримку для ОГС становить 200 000 доларів США.

Грант можна спрямувати на:

1. Витрати з утримання персоналу, офісних приміщень.
2. Придбання обладнання, ІТ-обладнання, програмне забезпечення.
3. Оплату послуг зв'язку, гарантування безпеки та психічного здоров'я тощо.

Окрім цього, профінансованими грантом можуть бути такі заходи з:

- підвищення навичок персоналу аналізувати політики, розробляти науково обґрунтовані рекомендації щодо політик;
- покращення експертизи персоналу в галузі правових досліджень та аналізу, контролю за розподілом коштів під час відновлення та відбудови України, просвітницької роботи з виборцями;
- посилення здатності персоналу залучати вразливі та важкодоступні громади, у тому числі з нещодавно звільнених територій;
- адвокації збереження культурної спадщини;
- стратегічної комунікації на міжнародному рівні;
- розробки стратегій та планів післявоєнної відбудови;
- підвищення спроможності ОГС залучати, мобілізувати та координувати громадян, які є цільовою групою впливу ОГС.

Вагома перевага цього конкурсу – в тому, що він є безстроковим, а тому організації можуть подавати свої заявки до завершення дії проекту – до 15 травня 2025 року [4; 14].

Гранти інституційного розвитку від Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги (WPHF)

Фонд оголосив конкурс проектів в Україні для підтримки ОГС, які захищають права жінок та/або очолювані жінками з метою покращення соціально-економічного відновлення й політичної участі жінок та дівчат, вимушено переміщених через війну в Україні. Конкурс має на меті посилити інституційну спроможність організацій із захисту прав жінок, які приділяють особливу увагу жінкам, що пережили вимушене переміщення, та/або які мають вимушено переміщених жінок у ролі співробітників [1].

Перевага цього грантового конкурсу – в тому, що його фінансування призначене для зміцнення інституційних здатностей організацій, які працюють над гендерними питаннями

у сфері миру та безпеки, а також у гуманітарному контексті та які захищають права жінок або очолюються жінками, з метою забезпечення їхньої самодостатності та посилення їхнього впливу. Претенденти на грант повинні продемонструвати, як поточний контекст впливає на інституційні та фінансові можливості організації та як фінансування здатне підтримати її.

Особливість грантового конкурсу **WPHF** – у тому, що профінансованими можуть бути заходи та підходи, які сприяють інституційному зміцненню та сталому розвитку організацій, зокрема:

- Адаптивні стратегії, інструменти або системи, прийняті організацією для забезпечення безперервності діяльності.
- Плани або стратегії управління ризиками та/або плани на випадок надзвичайних ситуацій для організації.
- Виплата зарплат співробітникам або стипендій волонтерам/членам правління.
- Сплата орендної плати, комунальних послуг або інших операційних витрат.
- Закупівля обладнання, офісних меблів, програмного забезпечення тощо.
- Посилення спроможності персоналу, волонтерів або членів правління щодо політик, процедур, стратегій.
- Стратегічне планування.
- Стратегії мобілізації ресурсів, комунікаційні стратегії, стратегії щодо захисту від сексуальних переслідувань, експлуатації та насильства (PSHEA) тощо [1].
- Проведення навчань із питань психічного здоров'я та надання психосоціальної підтримки персоналу та волонтерам.

Експерти вважають вагомою перевагою інституційних грантів від **WPHF** те, що наведений вище перелік не є вичерпним, і ОГС можуть розробляти свої проекти, виходячи з конкретних потреб у своєму контексті.

Варто наголосити: в межах конкурсу від **WPHF** обсяг інституційної підтримки для однієї організації становить від 2 500 доларів США до 30 000 доларів [1].

Аналіз трьох актуальних грантових конкурсів для ОГС продемонстрував: українські організації неприбуткового сектору, а також ініціативні групи мають право боротися за значне грантове фінансування на заходи з організаційного розвитку загалом та зміцнення інституційної спроможності зокрема [1; 14].

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Фінансування процесів організаційного розвитку та інституційної спроможності ОГС дозволяє забезпечити стабільність, ефективність та довгостроковий вплив їх діяльності на суспільство. Залучення грантів міжнародних та національних донорів допомагає ОГС ставати більш стійкими до внутрішніх і зовнішніх викликів, таких як зміни в політичному середовищі, економічні труднощі, зміни в потребах громади тощо. Грантове фінансування організаційного розвитку та інституційної спроможності, зокрема, сприяє:

1. Створенню стійких фінансових моделей, які забезпечують організаціям можливість продовжувати свою роботу навіть за відсутності власних коштів.

2. Розвитку управлінських навичок персоналу і впровадженню ефективних методів управління в організаціях.

3. Досягненню кращих результатів із меншими витратами.

4. Покращенню інфраструктури, що допомагає організаціям надавати послуги більш якісно та ефективно.

5. Підвищенню професійної компетентності персоналу організації.

6. Розробці та впровадженню нових послуг або покращенню існуючих, що підвищує вплив ОГС на громаду та суспільство в цілому.

7. Більш ефективному представленню інтересів своїх бенефіціарів та впливу на прийняття рішень.

8. Підвищенню прозорості і підзвітності ОГС перед партнерами та громадою. Це сприяє зміцненню довіри до організації.

9. Впровадженню інноваційних рішень та підходів у роботу ОГС, що дозволяє їм краще реагувати на виклики та змінюватися відповідно до нових умов.

10. Забезпеченню ефективної, стійкої та впливової діяльності ОГС в Україні. Це не лише сприяє зміцненню організацій, але й дозволяє їм краще виконувати свої завдання, підтримувати демократію, права людини та розвивати громадянське суспільство в цілому.

Оскільки проаналізований у статті перелік перспектив для зміцнення інституційної спроможності ОГС не є вичерпним, то подальші наші розвідки можуть стосуватися інших грантових інструментів для представників неприбуткового сектору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жіночий фонд миру та гуманітарної допомоги ООН (WPHF) оголосив новий конкурс проектів для громадських організацій в Україні. 6 червня 2024. *ООН Жінки*. URL: <https://ukraine.unwomen.org/uk/stories/novyny/2024/06/zhinochyy-fond-myr-ta-humanitarnoyi-dopomohy-oon-wphf-oholosyv-novyy-konkurs-proyektiv-dlya-hromadskykh-orhanizatsiy-v-ukrayini> (дата звернення: 03.05.2024).

2. Запрошення до участі в конкурсі грантів з організаційного розвитку. 2023. 29 с. URL: https://ednannia.ua/images/Call_for_proposals_MARKETPLACE_2023_UPDATE.pdf (дата звернення: 13.05.2024).

3. Ткачук І.Я. Персональні фінанси як джерело фінансування громадських організацій України. *Трансформація системи міжнародних, національних та локальних ринків – Transformation of System of International, National, and Local Markets* : матер. міжн. наук.-практ. конференції, 29-30 квітня, 1 травня 2020 року, Чернівці (Україна) – Сучава (Румунія). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. С. 171-173. URL: <http://surl.li/ulvyf> (дата звернення: 16.05.2024).

4. Інституційні та проектні гранти. Конкурс № P4767-2023-20. *Сайт програми «Долучайся!»* URL: https://engage.org.ua/p4767-2023-20/?fbclid=IwAR23C_srmyq2lzbs9rkFBtCKkloxpblbUZy3h2niS_zBR_owuCOLSJK99PI_aem_AcB5shsv5Hg0ODAlBfs3LxKAcVVt7f3G1HSg38s3oLjWEd6dsoCGhszr9GgInJz5A (дата звернення: 25.05.2024).

5. Кобеля-Звір М.Я., Вовчак О.Д. Суб'єкти та об'єкти грантової діяльності. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. Вип. № 4(93). С. 62–67. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_93_2023_ukr/11.pdf (дата звернення: 13.05.2024).

6. Кобеля-Звір М.Я., Звір Ю.В. Основні підходи до класифікації грантів. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 74. С. 102–107. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1448> (дата звернення: 18.05.2024).

7. Косяченко К.Е. Правове значення неурядових організацій в Україні. *Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. Одеса : ОДУВС, 2022. С. 88–89. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1844d716-672e-489b-b928-a30990e8f833/content#page=88> (дата звернення: 14.05.2024).

8. Дем'янишина О.А., Станіславчук Н. О. Фінансування організацій громадянського сус-

пільства в Україні. *Економічні горизонти*. 2017. № (2(3)). С. 53–59. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/005359> (дата звернення: 04.05.2024).

9. Дмитренко О.А. Інституційна спроможність неурядового сектору в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «052 – Політологія». – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса Національної академії наук України. Київ, 2022. 208 с. URL: <https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Dissertation-Dmytrenko.pdf> (дата звернення: 24.05.2024).

10. Дмитренко О.А. Інституційна спроможність неурядових організацій України: фінансовий аспект. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Квітень 2020. С. 47–55. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29599/Dmytrenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 04.05.2024).

11. Токар М.Ю. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин : монографія / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. 412 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35987> (дата звернення: 10.05.2024).

12. Плецан Х.В. Становлення та розвиток інституційної спроможності діяльності креативних індустрій в Україні: культурологічний аналіз. *Культурологічний альманах*. 2022. № 3. С. 236–254. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/43300/Pletsan.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 22.05.2024).

13. Гранти 2024. *Центр розвитку «ЧАС ЗМІН»*. URL: <https://chaszmin.com.ua/granty-2024/> (дата звернення: 27.05.2024).

REFERENCES

1. Zhinochyj fond myru ta humanitarnoi dopomohy OON (WPHF) oholosyv novyj konkurs proiektiv dlia hromads'kykh orhanizatsij v Ukraini, (June 6, 2024), [The UN Women's Peace and Humanitarian Aid Fund (WPHF) announced a new project competition for public organizations in Ukraine], *OON Zhinky*, available at: <https://ukraine.unwomen.org/uk/stories/novyny/2024/06/zhinochyy-fond-myru-ta-humanitarnoyi-dopomohy-oon-wphf-oholosyv-novyy-konkurs-proyektiv-dlya-hromadskykh-orhanizatsiy-v-ukrayini> (accessed May 3, 2024).

2. Zaproshennia do uchasti v konkursi hrantiv z orhanizatsijnoho rozvytku, [Invitation to partic-

ipate in the grant competition for organizational development], (2023), 29 p., available at: https://ednannia.ua/images/Call_for_proposals_MAR-KETPLACE_2023_UPDATE.pdf (accessed May 13, 2024).

3. Tkachuk, I. Ya. (2020), Personal'ni finansy iak dzherelo finansuvannia hromads'kykh orhanizatsij Ukrainy, [Personal finances as a source of financing of public organizations of Ukraine], *Transformatsiia systemy mizhnarodnykh, natsional'nykh ta lokal'nykh rynkiv – Transformation of System of International, National, and Local Markets* : mater. mizhn. nauk.-prakt. konferentsii, 29-30 kvitnia, 1 travnia 2020 roku, Chernivtsi (Ukraina) – Suchava (Rumunii), Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fed'kovycha, Chernivtsi, Ukraine, pp. 171–173, available at: <http://surl.li/ulvyf> (accessed May 16, 2024).

4. Instytutsijni ta proiektni hranty. Konkurs № P4767-2023-20, [Institutional and project grants. Tender No. P4767-2023-20], *Sajt prohramy «Doluchajsia!»*, available at: https://engage.org.ua/p4767-2023-20/?fbclid=IwAR23C_srmq2lzbs9rkFBtCKkloxpblbUZY3h2niS_zBR_owuCOLSJK99PI_aem_AcB5shsv5H-g00DA1lBfs3LxKAcVvt7f3G1HSg38s3oL-jWEd6dso-CGhszr9GInJz5A (accessed May 25, 2024).

5. Kobelia-Zvir, M. Ya., Vovchak, O. D. (2023), Sub'iekty ta ob'iekty hrantovoi diial'nosti, [Subjects and objects of grant activity], *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 4(93), pp. 62–67, available at: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_93_2023_ukr/11.pdf (accessed May 13, 2024).

6. Kobelia-Zvir, M. Ya., Zvir, Yu. V. (2023), Osnovni pidkhody do klasyfikatsii hrantiv, [Basic approaches to the classification of grants], *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*, no. 74, pp. 102–107, available at: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1448> (accessed May 18, 2024).

7. Kosiachenko, K. E. (February 25, 2022), Pravove znachennia neuriadovykh orhanizatsij v Ukraini, [Legal significance of non-governmental organizations in Ukraine], *Vplyv intehratsijnykh tendentsij na rozvytok natsional'noho prava* : materialy mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii, m. Odesa / redkol. V. P. Makovij ta in., ODUVS, Odesa, Ukraine, pp. 88–89, available at: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1844d716-672e-489b-b928-a30990e8f833/content#page=88> (accessed May 14, 2024).

8. Dem'ianyshyna, O. A., Stanislavchuk, N. O. (2017), Finansuvannia orhanizatsij hromadians'koho suspilstva v Ukraini, [Funding of civil society organizations in Ukraine], *Ekonomichni horyzonty*,

no. (2(3), pp. 53–59, available at: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/005359> (accessed May 4, 2024),

9. Dmytrenko, O. A. (2022), *Instytutysijna spromozhnist' neuriadovoho sektoru v Ukraini* [Institutional capacity of the non-governmental sector in Ukraine]: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filosofii za spetsial'nistiu «052 – Politolohiia». – Instytut politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' im. I. F. Kurasa Natsional'noi akademii nauk Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 208 p., available at: <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Dissertation-Dmytrenko.pdf> (accessed May 24, 2024).

10. Dmytrenko, O. A. (April 2020), *Instytutysijna spromozhnist' neuriadovykh orhanizatsij Ukrainy: finansovyj aspekt*, [Institutional capacity of non-governmental organizations of Ukraine: financial aspect], *Naukovyj chasopys UDU imeni Mykhajla Drahomanova. Seriia 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannia sotsial'no-politychnykh dystsyplin*, pp. 47–55, available at: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29599/Dmytrenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed May 4, 2024).

11. Tokar, M. Yu. (2020), *Hromads'ki orhanizatsii Ukrainy v systemi rozvytku publichno-upravlins'kykh vidnosyn* [Public organizations of Ukraine in the system of development of public-administrative relations]: monohrafiia, L'vivs'kyj rehional'nyj instytut derzhavnoho upravlinnia NADU pry Prezydentovi Ukrainy, LRIDU NADU, L'viv, Ukrainr, 412 p., available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35987> (accessed May 10, 2024).

12. Pletsan, Kh. V. (2022), *Stanovlennia ta rozvytok instytutysijnoi spromozhnosti diial'nosti kreatyvnykh industrij v Ukraini: kul'turolohichnyj analiz*, [Formation and development of the institutional capacity of creative industries in Ukraine: cultural analysis], *Kul'turolohichnyj al'manakh*, no. 3, pp. 236–254, available at: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/43300/Pletsan.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed May 22, 2024).

13. Hranty 202, [Grants 2024], *Tsentr rozvytku «ChAS ZMIN»*, available at: <https://chaszmin.com.ua/granty-2024/> (accessed May 27, 2024).

*Стаття надійшла до редакції
29 травня 2024 р.*